

Protestant Theological University

Review of: Johan Snel, De zeven levens van Abraham Kuyper. Portret van een ongrijpbaar staatsman (Amsterdam: Prometheus 2020)

van Klinken, G.J.

Published in:
Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis

Published: 01/01/2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
van Klinken, G. J. (2021). Review of: Johan Snel, De zeven levens van Abraham Kuyper. Portret van een ongrijpbaar staatsman (Amsterdam: Prometheus 2020). *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*, 24(4), 176.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons). You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

This publication might have been made available through the PThU Research Portal under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the PThU website: <https://www.pthu.nl/over-ptthu/bibliotheek-ptthu/diensten/article-25fa-taverne-amendement-end-user-agreement.pdf>

Takedown policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will investigate your claim and remove access to the work if necessary: bibliotheek@pthu.nl.

Downloaded from the PThU Research Portal (Pure): <https://pure.pthu.nl>.

Review of: Johan Snel, *De zeven levens van Abraham Kuiper. Portret van een ongreepbaar staatsman* (Amsterdam: Prometheus 2020)

van Klinken, G. J., 2021, In: Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis. 24, 4, p. 176 1 p.

Johan Snel, *De zeven levens van Abraham Kuiper. Portret van een ongreepbaar staatsman*. Amsterdam, Prometheus, 400p. € 25,00.

Van sommige prominente figuren in de Nederlandse kerkgeschiedenis zou je kunnen denken dat over hen nu wel zo'n beetje alles gezegd is wat er gezegd zou kunnen worden. Dat het roer echt nog om kan, bewijst Johan Snel. Het onderwerp van zijn boek is niet de eerste de beste: Abraham Kuiper (1837-1920). De stichter van de Vrije Universiteit, de Antirevolutionaire Partij en de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft bij zijn leven al sterk de aandacht getrokken van vriend en vijand. Na zijn dood is dat er bepaald niet minder op geworden. Voor de een is Kuiper de man van een vitaal, democratisch en internationaal protestantisme – zo verschillend van het zestiende-eeuwse calvinisme dat zijn ideeën wel aangeduid worden als neocalvinisme. Voor de ander geldt Kuiper als een verderfelijke volksmenner, een man die de samenleving in levensbeschouwelijke schotten opdeelde, de architect van de verzuiling.

Voor fans en tegenstanders van deze 'titanische figuur' (de uitdrukking is van Lou de Jong) lijken de kaders van de beoordeling vast te staan. Gaat het over Kuiper, dan gaat het over kerk, politiek, onderwijs en verzuiling. Waarbij dat laatste themaveld als een *shibboleth* fungeert (om hier een kuiperiaanse term te gebruiken). De ene historicus denkt er met nauw verholen nostalgie aan terug, voor de ander is verzuiling zo ongeveer synoniem aan alles wat er verkeerd ging met het dichtgetimmerde Nederland in de vroege twintigste eeuw. Van menig boek over Kuiper kan gezegd worden dat je het maar open hoeft te slaan om te weten of je met een bestrijder of een geestverwant te maken hebt.

Wat maakt het boek van Snel nu zo verrassend origineel? Het is niet eens zozeer dat hij met een nieuw standpunt pro of contra komt. Het lijkt zelfs alsof Snel nadrukkelijk wil vermijden dat hij in de bestaande kampen van voor- of tegenstanders wordt ingedeeld. Als *De zeven levens* iets duidelijk maken, dan is het wel dat de interpretatie van een mensenleven open is. Deze fundamentele stelling wordt uitgewerkt in de structuur van het boek. Kuiper wordt nu eens niet besproken aan de hand van de gebruikelijke categorieën. Nee, de hoofdstukken zijn ditmaal ingedeeld naar de onderwerpen die op jaren komende Kuiper zelf in 1912 aanvoerde als belangrijk voor zijn leven tot dan toe. In plaats van het rijtje 'theoloog, politicus, kerkleider' resulteert dat in de volgende reeks: 'alpinist, reiziger, spreker, wetenschapper, activist, journalist, staatsman, ouderdom'. Het resultaat is verbluffend, vooral voor wie de Kuiper-literatuur enigszins kent. Veel gegevens zijn al eerder gepubliceerd, maar het portret dat Snel schildert maakt indruk door zijn ambiguïteit. Is *dit* de Kuiper die we dachten te kennen? De geportretteerde laat zich niet onder één noemer vatten.

Dit is geen boek voor beginners. Menig aspect van Kuipers denken wordt zo bondig samengevat dat de lezer er goed aan doet om een naslagwerk bij de hand te houden. Snel trekt hoofdlijnen, en vooral op het gebied van de details (de relatie met het Jodendom is er een van) is het mogelijk om met hem van mening te verschillen. Desondanks blijft het een enorme prestatie om over Kuiper een zó eigenzinnige en tegelijk zó overtuigende biografische schets te schrijven. Snel is een docent journalistiek aan de Christelijke Hogeschool Ede die wonderbaarlijk goed de kunst verstaat om zonder 'nestgeur' een meeslepend verhaal te schrijven, met een open slot. Een tour de force.